

în sala 12 persoane. Era anunțată o comedie originală de Benedetti: *Două duzini de trandafiri*. Reprezentația trebuia să înceapă la ora 9. După un bun obicei, din ce în ce mai încetățenit în țara noastră, am sosit la teatru la ora opt și jumătate. La început ni s-a părut că am greșit adresa. În sală nu se afla nici o ființă. Pe la zece, cînd se adunaseră numai atîția ciți am amintit, ajunsesem la concluzia că se va amîna. Și totuși s-a jucat... Ne-a impresionat a-dînc; în Italia există totuși forțe regizorale și actoricești demne de tot respectul. Luchino Visconti, de pildă, e un regizor de mare anvergură. Apoi, De Filippo cu trupa lui napolitană, și alții.

La Moscova, ne-am aflat, evident, într-o altă lume. Am cunoscut capitala Uniunii Sovietice ca un oraș cu o viață teatrală efervescentă. Naționalul nostru a sosit acolo la început de stagiune, în zilele cînd se desfășura Conferința națională a oamenilor de teatru, unde participau, dezbăteau probleme specifice vreo 3.000 de persoane. Publicul sovietic e un public cultivat, dornic să cerceteze cele mai variate experiențe din domeniul artei scenice, iar oamenii de specialitate caută mereu căi noi pentru a-i satisface această cerință.

Sovieticii, care au, la ora actuală, cei mai buni și mai interesați actori din lume, au avut totuși revelația actorului român. Certificatul optim pe care puteau să ni-l dea, a fost felul în care au primit reprezentarea *Revizorului* în limba romină. Ce au apreciat în primul rînd? Cred că posibilitatea noastră de a pătrunde și de a dezvălui esența unuia din cei mai specifici autori ruși. La Moscova, în lumea teatrală, se consideră în genere că străinii pot juca relativ ușor Cehov sau Ostrovski, dar că e aproape de neconceput un spectacol străin, izbutit, cu o piesă de Gogol. Am trecut, deci, cu *Revizorul* un examen greu. Iar în seara următoare, colectivul primei scene a țării noastre a făcut dovada diversității lui stilistice interpretînd *Bădăranii*, al cărei autor avea un cu totul alt temperament și stil.

Succesul nostru în U.R.S.S. a fost considerabil. Un critic și-a intitulat cronică la unul din spectacolele noastre: *O suflare de minute de artă*. Revista de specialitate „Teatr” a acordat toată atenția vizei noastre, în tonul de caldă prețuire al întregii prese sovietice. Am căpătat în Uniunea Sovietică o diplomă de maturitate, semnată de oamenii cei mai autorizați. Ne bucură nu numai pen’ru noi, ci și pentru tot trecutul teatrului nostru. Și ne punem, firește, foarte serioase probleme de viitor,

pentru că succesul — și mai ales un asemenea succes — obligă.

Teatrul românesc trebuie să meargă hotărît mai departe pe drumul pe care a fost călăuzit pînă acum de partid și de stat, ținînd seama că și-a creat mari obligații, nu numai față de publicul din țară, ci și pe tărîm internațional, unde e necesar să fie totdeauna un ambasador strălucit al culturii noastre socialiste.

Radu Beligan

NOTE DESPRE TEATRUL MONGOL

Am avut prilejul, desul de recent, să mă aflu în sala Teatrului Muzical-Dramatic din Ulan Bator. Așezat în inima orașului, clădirea teatrului alcătuiește împreună cu alte edificii ridicate în ultimii 10—15 ani, armoniosul ansamblu arhitectonic care este piața Suhe Bator. Silueta elegantă a teatrului și statuia ecvestră a eroului național Suhe-Bator, ca și Universitatea, au ajuns astăzi să reprezinte simbolic capitala Mongoliei populare, așa cum ar fi, de pildă, pentru Bucureștiul nostru, Casa „Școltii”. Fie și numai prezența acestui așezămint teatral, o prezență deloc formală, întrucît în seara cînd am fost la teatru, spațioasa sală era plină — pînă la ultimul loc — de spectatori îmbrăcați în tradiționalele costume mongole, înseamnă o mare și semnificativă revoluție.

Ca și pentru multe alte domenii de activitate, trecutul mai îndepărtat al Mongoliei nu poartă în sine premisele vreunei tradiții teatrale.

Pînă la revoluția din 1921, marea masă a populației mongole n-a cunoscut arta dramatică. Singurele reprezentații scenice înfățișînd mistere religioase, inspirate din mitologia budistă, puteau fi întîlnite destul de rar, de altfel, la curțile marilor magnați feudali și ale clerului.

Exista, în schimb, în peisajul etnografic mongol un personaj foarte popular în trecut, ca și în zilele noastre, rapsodul: așa-numitul *huurci*. Am întîlnit în Mongolia asemenea rapsozi, al căror repertoriu îl formează de obicei marile epopei populare de cîteva mii de versuri, în jurul cărora zăbovea adesea pînă la ivirea zorilor păstorii mongoli.

În repertoriul vechilor rapsozi existau și piese care aveau în ele unele începuturi de acțiune scenică. Într-una din aceste piese — *Samaiaa* — figurau trei personaje luate din viața de fiecare zi a mongolilor, dar tustrele erau interpretate de același rapsod. Alteori, rapsozii interpretau în fața

privitorilor rolul unui *arat* — crescător de vite — hitru și poznaș, un fel de Nastratin Hogea sau Păcală.

Cele dintâi reprezentații scenice de după revoluție, care se remarcă prin caracterul lor static, narativ, printr-o slabă expresivitate a jocului, au stat sub înfrierea puternică a acestor manifestări ale folclorului. Nu era vorba propriu-zis de piese de teatru, ci de monologuri sau scurte scene comice cu caracter satiric, îndreptat împotriva dușmanilor. Astfel, mult timp după revoluție s-a jucat o scenetă foarte populară, al cărei personaj grotesc era stăpînul de odinioară al Mongoliei, reprezentantul împăratului manciurian la Ugra (vechiul Ulan Bator).

Toate aceste forme embrionare au pregătit apariția unui nucleu de artiști dramatici amatori, grupați în jurul clubului „Suhe Bator”, care au pus bazele teatrului național mongol.

În septembrie 1930 a fost organizat un studio sub conducerea unui regizor sovietic invitat în Mongolia.

Cîțva timp după aceea, studioul izbutește să-și formeze un activ de actori profesioniști, care susțin primеле spectacole, pentru ca în noiembrie 1931 să ia ființă Teatrul de Stat.

De la început, teatrul și-a propus ca sarcină crearea unei orientări realiste, împotriva prezentării pur ilustrative și în același timp pentru un repertoriu ancorat în contemporaneitate, care să reflecte frământările vieții, să oglindească figuri de oameni înaintați.

În primii ani de existență, teatrul a avut de întâmpinat, cum era și firesc, nu puține greutăți, printre care și problema deosebit de spinoasă a repertoriului. Dramaturgia — ca și întreaga literatură — se afla pe atunci la primii săi pași. În acești ani au fost scrise lucrări care, de atunci încace, au rămas în repertoriul permanent al teatrelor mongole. Este vorba, în primul rînd, de „drama muzicală” a lui D. Națokdorj *Trei coline triste* (1934), inspirată din trecutul poporului mongol în anii apăsării feudale. Piesa a cunoscut de la început un mare succes și în prezent, se proiectează transpunerea ei pe ecran, într-o coproducție sovieto-mongolă. Alături de piesa lui Națokdorj, care este considerat fondatorul literaturii mongole contemporane, au venit să îmbogățescă repertoriul piesele lui Namdag (autorul a aproape o sută de lucrări dramatice), Oiun, Oidov, Vangan ș.a.

Puțin timp după întemeiere, teatrul mongol ia parte la un festival internațional,

căpătînd cu acest prilej o elogiașă recunoaștere peste hotarele țării. La Olimpiada Internațională a Teatrelor Revoluționare, de la Moscova, în 1933, teatrul mongol a stîrnit admirația participanților, obținînd unul din primele locuri pentru originalitatea și prospețimea interpretării, evidențiîndu-se îndeosebi faptul că, în spectacolele prezentate, s-a reușit să se evite stilizarea inutilă și exotismul gratuit, într-o formă care respecta specificul național.

Paralel cu lucrări originale, au început să fie puse în scenă lucrări din repertoriul clasic univernal și din dramaturgia contemporană de peste hotare. Arații (crescătorii de vite) au avut prilejul să vadă pe scenă, în limba lor, piese de Shakespear, Lope de Vega, Molière, Gogol, Goldoni, Ostrovski, Cehov, Korneiciuk.

Am avut plăcuta ocazie să-l cunosc la Ulan Bator pe directorul Teatrului Muzical-Dramatic, artistul poporului Teġmed. Lui îi datorez ampla și documentata expunere cu privire la istoricul teatrului mongol.

În olanda de față, Teatrul Muzical-Dramatic din Ulan Bator numără în rîndurile sale cinci artiști ai poporului și treizeci de artiști emerțiți.

În repertoriul teatrului mongol se acordă un loc precumpănit dramaturgiei originale. Artistul poporului, Teġmed, directorul teatrului, mi-a vorbit despre legăturile stabilite cu timpul între colectivul teatrului și un activ de dramaturgi care asigură scenei mongole permanența repertoriului național.

La data discuției mele cu directorul Teġmed, teatrul avea pe șantier cinci piese originale noi aparținînd dramaturgilor Namdag, Șenghee, Oidov, Vangan și Rîncin.

Teatrul Muzical-Dramatic din Ulan Bator, început pe bazele modeste ale unui club de amatori, înfățișează astăzi un puternic asezămint de cultură numărînd mai bine de 300 de persoane: artiști, cîntăreți, dansatori, artiști instrumentiști. Alături de el, funcționează astăzi în capitala Mongoliei și un teatru pentru copii și tineret. În două centre regionale, la Cioibalsan și Kobdo, există de asemenea instituții teatrale. În Mongolia populară, teatrul a intrat în viața de fiecare a păstorilor și crescătorilor de vite, a tinerei clase muncitoare mongole. El își îndeplinește cu succes nobila sa funcție educativă, contribuînd activ la îmbogățirea artei și culturii acestui popor harnic, făuritorul, în țara sa, a atîtor îndrăznețe prefaceni și izbinzi remarcabile.

Boris Buzilă